INTERVIEW

MARIA GOOS

Moeder

en dochter

Toen ze drie jaar geleden getroffen werd door borstkanker veranderde er veel in het leven van Maria Goos. Een onderhoud over moeders, maatschappelijke betrokkenheid, trivialiteiten en de drang om te schrijven.

Interview MICHIEL VAN ERP
Fotografie JEAN PIERRE HELJMANS

Smoeder

Maandag
Nederland 2
23:30 uur

Meer dan een jaar geleden werd ik gevraagd om de theatervoorstelling *Smoeder* te verfilmen. Samen met acteur Marcel Musters speelde Maria Goos zo'n honderd voorstellingen van de zeer succesvolle productie van theatergroep Mugmetdegoudentand, waarin ze herinneringen ophaalden aan hun Brabantse moeders – een voorstelling over onthechting van moeders en hun kinderen. In de film die ik ervan maakte portretteerde ik het publiek en is de voorstelling zelf bewerkt te zien. In het kader van Moederdag wordt de film uitgezonden.

Waarom heeft *Smoeder* zoveel mensen aangesproken ? Wat is de kracht ?
De open vertelvorm. Heel royaal, heel Brabants. Ga maar lekker zitten, wij gaan iets vertellen. Eerst dacht ik dat het alleen mensen van mijn generatie zou aanspreken. Die herkennen het soort moeders. Maar jongere mensen herkenden hun oma. En moeders die met hun dochters kwamen kijken, keken zelf ook weer als dochter van hun eigen moeder.

Ik kreeg zelf bij mijn vele bezoeken aan de voorstelling en de verfilming ervan het gevoel dat moederschap ook beangstigend kan zijn. De verantwoordelijkheid die je als moeder hebt. De verwachtingen die kinderen van hun moeder hebben. De pijnlijke kanten van het moeder zijn, of het kind zijn. Het publiek reageerde behoorlijk emotioneel op de voorstelling en hun eigen ervaringen met hun moeders kwamen weer naar boven. Die waren niet altijd even positief.
Maar de voorstelling laat juist zien dat Marcel en ik heel erg van onze moeders hielden. Het is een ode aan onze moeders, het type moeder dat aan het verdwijnen is.

Je vertelt in de voorstelling ook het verhaal dat je moeder je wakker zou maken toen je auditie ging doen voor de toneelschool. Er was bij jullie thuis maar één wekker en die stond naast het bed van je moeder. Ze wekte je op die belangrijke ochtend expres niet. Ze liet je gewoon liggen, zodat je die auditie niet kon doen. Bij de opnames zuchtte het publiek van verschrikking.
Dat zie je met de wetenschap van nu. Het leek alsof ze mijn carrière wilde verbreken. Maar toen was dat nog helemaal niks, het was nog heel erg vaag. Er was geen enkele aanleiding om te denken dat het wat zou worden op de toneelschool. Ik was wel kwaad. Maar ik heb het nooit voor elkaar gekregen om langer dan drie dagen kwaad te zijn op mijn moeder. Ze wilde mij gewoon niet kwijt. Ik zal niet zeggen dat onze verhouding een gezonde relatie was. Als mijn moeder een gelukkig leven had gehad, echt gelukkig, een vol leven, dan had ze me makkelijk laten gaan. We hadden een rare symbiotische relatie. Ik voelde me verantwoordelijk voor haar geluk. Dat was bij Marcel ook zo.

« *Elke dag komt er liefde op me af waar ik niets voor hoef te doen* »

Je moet een stoer iemand zijn om een kind op de wereld te zetten.
Daarom heb ik ook pas op mijn 32ste een eerste kind gekregen. Ik durfde het niet. Ik dacht dat ik de verantwoordelijkheid niet aankon. Hoe moest ik dat kind uitleggen – het waren de jaren van de naweeën van de punktijd – dat het leven de moeite waard was terwijl we in een klotetijd leefden. Die afweging zou ik nu ook kunnen maken, hoor. Ik wou er niet aan, maar het is dat Peter (Blok, haar echtgenoot, red.) op zijn knieën ging voor de Westertoren en dat ik dacht: vooruit, laten we dat dan maar doen. Peter was 26, die was er echt aan toe. Dat is een geluk geweest, dat ik een echtgenoot had die echt vader wilde worden.

Waar moet een goede moeder eigenlijk aan voldoen ? Zijn er basisregels ?
Ik weet wel wanneer iemand niét een goede moeder is. En dat is een moeder die ongelukkig is. Als een moeder lijdt onder haar eigen leven. Als een moeder vast zit in een slopend huwelijk of als een moeder niet aan haar kinderen kan laten zien 'pak het leven, grijp je kans'.

Hou jij als moeder dat soort dingen in de gaten ?
Door de relatie met mijn eigen moeder wil ik ze nooit het gevoel geven dat ze naar huis moeten komen om mij een lol te doen. Dat mag niet. Maar ze doen me er wel een lol mee natuurlijk.

Heel veel mensen kennen jou, je hebt echt fans. Ze bewonderen jou en ze kennen jouw leven. Hoe is dat zo gekomen ? Is dat een keuze geweest ?
Ik denk door de columns in *de Volkskrant*. Mensen hebben heel vaak het idee dat ze me persoonlijk kennen. Zo benaderen ze me ook. Heel joviaal.

Als een tante, of een goede buurvrouw die voorbij komt ?
Het is eervol. Elke dag komt er liefde op me af waar ik niets voor hoef te doen. Als ik door de stad fiets is er altijd wel iemand die naar me zwaait of knikt. Dat vind ik geweldig.

Kun je ze ook wat mee geven ?
Dat zijn mijn stukken. Ik wil niet meer met iedereen intensief mail-contact. Sommige mensen schrijven hun hele leven op. Ik ben ermee gestopt daarop te antwoorden. Ik ben voor die mensen een aanleiding om over hun eigen leven te schrijven. Ik hoop dat ze hun mails naar mij printen en bewaren. Dat is iets anders dan persoonlijk contact of een vriendschapsrelatie.
Gebruik je die bekendheid ook wel

CV

Maria Goos (Breda, 1956) volgde de Toneelacademie in Maastricht. Was van 1985-1989 artistiek leider van Toneelgroep De Kopaan. Begin jaren 90 schreef ze mee aan advocatenserie Pleidooi en Oud Geld. In 2001 werd haar toneelstuk Familie verfilmd. Een jaar daarna volgde theaterhit Cloaca (eveneens verfilmd). Ondertussen schreef ze aan de film Leef! en aan de serie Lieve mensen. In 2004 speelden Maria Goos en Marcel Musters de lunchpauzevoorstelling Smoeder, over herinneringen aan hun overleden moeders. Michiel van Erp maakte een televisiebewerking van Smoeder. In 2007 ging De Geschiedenis van de familie Avenier in première. Momenteel schrijft ze voor Peter Blok en Loes Luca een toneelstuk genaamd Doek! Première: 3 oktober 2010.

eens, om mensen of de mensheid wat mee te geven ?
Voordat er drie jaar geleden borstkanker bij mij werd geconstateerd heb ik dat wel gedaan. Heel veel. In de denktank voor de Watergraafsmeer. Het opzetten van *Het Schrijfpaleis*, voor jonge aanstormende schrijvers. Ik ben er achter gekomen dat het koesteren van de mensen waar ik van hou en schrijven de belangrijkste zaken voor mij zijn. Voor je het weet ben je op het eind van je leven voor zestig procent bezig geweest met trivialiteiten. En dat is zó moeilijk om dat niet te doen.

Maar er is toch ook zoiets als maatschappelijke betrokkenheid ?
Tja. Nu is er weer *Urban Growing*. Een project waarbij je gestimuleerd wordt je eigen groente en fruit te kweken en dat te delen met stadsgenoten. Dus jij kweekt op je dakterras courgettes en de overbuurman wortelen en weer verderop doet iemand de bonen.

Wat is daar dan de bedoeling van ?
Dat je het met elkaar deelt. Sociale cohesie. Mijn dochter en haar vriend zitten diep in de *Youth Food Movement*. Voor ik het wist, zat ik met ze aan tafel te vergaderen en sprak ik de eigenaar van de Intratuin aan: 'Mag ik eens met u praten, wij hebben een goed idee'. En dan zegt Peter: 'Wat ben je nu aan het doen? Je klaagt zoveel dat je weinig tijd hebt om te schrijven.' Het klopt. Ik ben ervan overtuigd dat ik moet schrijven. Dat is mijn taak hier op aarde. En die is godzijdank nooit volbracht.

Op een gegeven moment heb je toch alle thema's behandeld?
Na de kanker was ik bang dat mijn fantasie er niet meer zou zijn. Maar dat is niet het geval. En mocht er even geen fantasie zijn, dan kan ik vijf jaar vooruit met de plannen die er liggen. Het lijkt me wél lekker als die drang om te maken er niet meer zou zijn. Dat het stopt, dat het rustig wordt. De ideeën stoppen eigenlijk nooit, het probleem is het verdelen van de tijd. Om én te kunnen schrijven én andere dingen te kunnen doen – dat het allemaal in balans is. Ik zou erg graag een structuur willen hebben. Misschien nemen mensen daarom wel kinderen ? Om een structuur te hebben. Dat de week helder geordend is.

Kinderen zijn tegen hun eigen belang in loyaal. Snap jij dat ?
Misschien zijn ze bang om alleen te zijn, of alleen over te blijven? Toen ik negen was, logeerde ik bij een oom. Er kwam toen een tante langs, de zus van mijn moeder, en die zag mij wat stil op de bank zitten. 'Ze heeft last van heimwee,' zei ze. Maar dat was helemaal niet zo. Ik kreeg ineens het beeld voor ogen van mijn ouders die thuis alleen op de bank zaten. Zonder mij. Ik vond dat erg zielig voor ze. De verantwoordelijkheid die ik toen al voelde, zouden alle kinderen dat hebben...?

Kijken je eigen kinderen misschien ook zo naar jou, dat ze zich verantwoordelijk voelen voor jouw welzijn?
Ik zat onlangs thuis op mijn iPhone een kunstkwis te doen, op een ongemakkelijk krukje, in mijn onderbroek. Met de bedoeling dat ik dat in vijf minuten zou doen natuurlijk. Maar ik zat het inmiddels al een hele tijd te doen. Het was avond en de lichten in de kamer waren niet aan. Toen kwam mijn dochter thuis en die zei: 'Oh mama, wat zit jij er zielig bij.' Dan is mijn eerste gedachte toch: ze vindt mij een zielig mens, dat mag niet. Het duurt even voor ik besef dat ze het over het beeld heeft wat ze ziet: verkleumde vrouw in onderbroek in onverlichte en inmiddels koude kamer, en dat ze het niet over mijn leven heeft. Dat komt door de relatie die ik had met mijn moeder. Ik was verantwoordelijk voor haar geluk.

« *Het lijkt me wél lekker als die drang om te maken er niet meer zou zijn. Dat het stopt, dat het rustig wordt.* »

De opnamen van *Smoeder* lijken lang geleden. Waar ben je nu mee bezig?
Een toneelstuk, *Doek* heet het, met Loes Luca en Peter Blok, ze zijn nu aan het repeteren en bijschaven. Het gaat over twee acteurs, de liefde voor het vak, over echt en onecht. Ook bereid ik samen met Michiel de Jong en Sieger Sloot een stuk voor over een bankier die na zijn ontslag geveld wordt door een hernia. Nadat zijn vrouw er vandoor gaat met de kinderen, ontdekt hij dat er een illegale Zuid-Europese hulp in huis rondloopt met wie hij een vriendschap opbouwt. Daarnaast ben ik met de Marokkaanse acteur Nasrdin Dchar bezig met de voorbereidingen op een stuk over zijn moeder. Hij zat samen met zijn moeder in het publiek tijdens de opnamen van *Smoeder*. Ik vroeg hem of het wellicht een goed idee was om een stuk over zijn moeder te maken. Dat leek me een verhaal, zo'n verkassing van de ene cultuur naar de andere. Nasrdin heeft toen zijn eigen moeder geïnterviewd. Voor het eerst hadden zij een gesprek over haar jeugd – hadden ze nooit gedaan. Dat soort intieme gesprekken heb je niet in zijn cultuur.

Wat is het verschil dan met de onze ?
Wij kennen de bedding van onze ouders. De broers en zussen, de ouders van onze ouders. Dat kunnen we plaatsen. Maar voor Nasrdin, die in Nederland is geboren, is zijn moeder een op zich staand fenomeen. Hij kan haar niet plaatsen in een familie, want die is niet hier, die kent hij helemaal niet. Hij kende haar geschiedenis niet. Ik ben haar verhalen nu aan het bewerken tot een monoloog. 10 mei gaan we samen naar Marokko, naar het dorp waar zijn moeder is geboren. Zij is daar dan ook, want er is een familiefeest.

Het onderwerp familie laat je nog niet los?
Ik heb niet meer de behoefte om nóg een stuk te schrijven dat gebaseerd is op mijn eigen familie. Ik denk dat dat nu wel een beetje klaar is.

Ben je uitgekeken op je eigen familie of heb je er alles al over verteld?
Alles is nog lang niet verteld, maar ik wil me weer richten op andere werelden. ←

Smoeder is ook op dvd verkrijgbaar bij *mugmetdegoudentand*, prijs € 13,99.
www.mugmetdegoudentand.nl/smoeder